

Lețmō pūojpandōkskubs

1922. āigast 15. februār ītiz kubbōtulmiz āigal vastō võttōd

Lețmō Republik

Pūojpandōks

Lețmō rovz eņtš vāldistōz vēļtōd pūojpandōkskubs um
loptāntōn eņtšōn selliz vald pūojpandōks:

I jag.
Iļamnizt sādōkst

1.

Lețmō um īzpīlji demokrātli republik.

2.

Lețmō vald suverēni vōimi um Lețmō rovvōn.

3.

Lețmō vald teritōrijō rovdvaidližis lieppimižis sādōd rubīžd
sizāl viņtobōd Vidūmō, Latgalmō, Kurmō ja Zemgale.

4.

Vald kēl Lețmō Republiks um lețkēl. Lețmō plagā um punni
valdā vīrkizōks.

(15.10.1998. pandōks redaktsijs, mis tuļ joudō 06.11.1998.)

II jag. Saeima

5.

Saeimō viņōb sadā rov jednikkō.

6.

Saeima sōb vēltōd iļamnižis, īdližis, kūođižis, salližis ja proportsionāližis vēltimižis.

7.

Leťmōdō ižkizt vēltimizimmōrgoučiž jaggōs, Saeima deputātōd luggō, kļenta um vēltōmōst jegāids vēltimizimmōrgoučs, um loptāntōmōst jegā immōrgouč vēltijizt lug pierrō.

8.

Ōigiz vēltō um tāužōigizt Leťmō kuodānikādōn, kis vēltimizt pāvas ātō sōnōd kōdōkstuoistōn āigastō vanāks.

(27.01.1994. pandōks redaktsijs, mis tuļ joudō 26.02.1994.)

9.

Saeimō voib vēltō jegāid tāužōigizt Leťmō kuodānikkō, kis vēltimizt ežmizōs pāvas um vanīm ābku kakškimdō ikš āigast.

10.

Saeimō vēltōb nēla āigast pāl.

(04.12.1997. pandōks redaktsijs, mis tuļ joudō 31.12.1997.)

11.

Saeima vēltimiztōn um vōlmōst oktōbōr ežmiz pūolpāvan.

(04.12.1997. pandōks redaktsijs, mis tuļ joudō 31.12.1997.)

12.

Ūžvēltōd Saeima tulāb ežmiz kubbōtulmiz pāl novembōr ežmiz tūoiznapāvan, siz lopūb ka jedmiliz Saeima tāužvālda.

13.

Až Saeima vēltimizt Saeima vāldiž laskimiz ārdiņ suggōbōd mūl āigast āigal, sis seļli Saeima tulāb kubbō amā obbō ikš kū pierrō sīe vēltimizt ja sīe tāužvālda lopūb pierrō kuolm āigastō tulbiz novembōr ežmiz tūoiznapāvan īdskubs ūd vēltōd Saeima kubbō tulmizōks.

(04.12.1997. pandōks redaktsijs, mis tuļ joudō 31.12.1997.)

14.

Āb veitim äb ku īd kimmōzjaggōn vēltijižist um ōigiz irgtō rovīeltimiz iļ Saeima tāgižkutsimiz. Až rovīeltimizōs iļ Saeima tāgižkutsimiz sīe pūolst īeltōb jemmit īeltijižist ja amā veitō kakš kuolmōzjaggō perrižist Saeima vēltimižist jaggō vōttōnd vēltijizt lugst, siz Saeima um pidtōb tāgiž kutstōks. Ōigizt irgtō rovīeltimiz iļ Saeima tāgižkutsimiz äb vōi kōlbatō īd āigast pierrō Saeima kubbōtulmizt, īd āigast jedmōl Saeima tāužvālda lopāndōkst, Vald Prezident tāužvālda perriz kūd kū āigast, nei īž ka jedmōl kūž kūdō pierrō perīzt rovīeltimizt iļ Saeima tāgižkutsimiz. Vēltijizt äb vōitō tāgiž kutsō ižkiži Saeima nōtkōmidi.

(08.04.2009. pandōks redaktsijs, mis tuļ joudō 02.11.2010.)

15.

Saeima pidāb eņtš istāmiži Rīgōs ja set ižkizt vōlmizt kōrdōl se voib kubbō tūlda mūs kūožōs.

16.

Saeima vēltōb eņtš prezidij, missōs um edđimīez, täm kakš ītlizt ja siktārt. Saeima prezidij jelāb tīedō amā Saeima tāužvālda āiga.

17.

Ūžvēltōd Saeima ežmiz istāmiz tīeb vāldiž jedmiliz Saeima edđimīez agā prezidij ilzandōksōl mū prezidij nōtkōm.

18.

Saeima iž vanatlōb lebbō eņtš nōtkōmōd tāužvaldidi. Saeima nōtkōm tāužvaldō sōb Saeimō vēltōd pārsōn, až ta Saeima istāmizōn āndab seļliz pivāliz tapārtōks:

“Minā, vōttōs eņtšōn Saeima deputāt amāt tīetōbidi, Lețmō rov jeds vōnōb (pivālistiz tapārtōb) vōlda ustōb Lețmōn, višintō sīe suverenitātō ja lețkieldō kui āinagizt vald kieldō, kaitsō Lețmōdō kui ižpiljizt ja demokrātlizt valdō, tāutō eņtš tīetōbidi ovlistiz ja pařīmiz mūoštamiz pierrō. Ma panāb eņtšōn piddō Lețmō Pūojpandōkst ja pandōkši.”

(30.04.2002. pandōks redaktsijs, mis tuļ joudō 05.11.2002.)

19.

Saeima prezidij kutsūb kubbō Saeima sesijidi ja sādōb kōrdaliži agā ižkizkōrdaliži istāmiži.

20.

Saeima prezidijōn um kutsōmōst kubbō Saeima istāmiz, až siedā kizūb Vald Prezident, ministōrd prezident agā äb veitim äbku ikš kuolmōzjag Saeima nōtkōmišt.

21.

Sižāliz tīe ja kōrda vizāstimiz pierāst Saeima tīeb eņtšōn kōrdarūļ. Saeima tīekēļ um lețkēļ.

(30.04.2002. pandōks redaktsijs, mis tuļ joudō 24.05.2002.)

22.

Saeima istāmizt åt vāldiž. Až siedā kizūb kim Saeima nōtkōmt, Vald Prezident, ministōrd prezident agā ministōr, Saeima vōib äb veitim äbku kōd kolmōzjag paikōl vōllijid jednikād ield jemmitōks loptāntō il salliz istāmiz pidāmiz.

23.

Saeima istāmiži vōib piddō, až nēsti vōtāb jaggō amā veitō pūol Saeima nōtkōmišt.

24.

Saeima, Pūojpandōksōs ižkizt sādōd suggimiži ulzarrōs, tīeb eņtš loptāntimiži paikōl vōllijid deputātōd absolūtiz īel jemmitōks.

25.

Saeima vēltōb komisijidi, sādōs nänt nōtkōmōd luggō ja ilzandōkši. Komisjdōn åt ōigizt kizzō eņtš tīe pierāst tārpaliži tieutidi ja sełtōkši ižkizt ministōrd ja eņtšvōlikštōkst eitōkst kādst, nei iž ka kutsō eņtš istāmizt pāl sełtōkši āndam vastātijizt ministrijd ja eņtšvōlikštōkst eitōkst vastātijiži jūodijidi. Komisjd vōibōd tīedō jellō ka sesijd vail.

26.

Saeiman vizād suggimizt pierāst um sādōmōst parlamentārliži tuňšlimizkomisijdi, až siedā kizūb äb veitim äbku ikš kuolmōzjag Saeima nōtkōmišt.

27.

Saeiman åt ōigizt andō ministōrd prezidentōn agā ižkiz ministrōn nōvtimiži ja kizzimiži, mis pāl um vastātōmōst näntōn agā nänt kaimdōd vastātijizōn vald amātpārsōnōn. Ministōrd prezidentōn agā ministrōn Saeima agā sīe komisij nōvtimiži pierrō um nustāmōst näntōn jeddō vastātijiži dokumentidi ja aktidi.

28.

Saeima nōtkōmtō äb vōi äb il ieltimiz, äb ka il amāt täutimizōl ulzō kītōd mōtkōd vōttō vastūks jūrō äb kūođ, äb administratīviz, äb distsiplināriz kōrdōl. Saeima nōtkōmt vōib vōttō kūođ vastūks jūrō, až ta, laz kil amātō täutōs, lagtōb:
1) ovvō pūtijiži tieutidi, tieudsō, ku ne äb ūot ōigizt, agā
2) ovvō pūtijiži tieutidi il privātiz agā aim jelāmiz.

29.

Saeima nōtkōmtō äb vōi vizzō piddō, tīedō tām jūs lebvōtšimiz, äb ka mū viťō suorāntō tām pārsōn vabāmtō, až sīekōks äb ūo

īds nōvs Saeima. Saeima nōtkōmt vōib vizzō vōttō, až ta sōb vizzō aktōd kūodōn kurđotie tīemiz jūs. Iļ jegā Saeima nōtkōm vizzō vōtāmiz um kōdkimdō nēla stuņd āigal sōtōmōst tieutō Saeima prezidijōn, kis kāndab sīe jeddō tulbiz Saeima istāmizōn, laz loptāntō iļ Saeima nōtkōm pidāmiz vizās agā iļ tām vabāks laskimiz. Sesijd vail ja sesij vāldiž tīemiz sōņo iļ Saeima nōtkōm pidāmiz vizās loptāntōb Saeima prezidij.

30.

Saeima nōtkōm vastō äb vōi irgtō kriminālvaitimiz agā pānda tämmōn administratīvstrōipō ilmō Saeima nōvsvōlmizt.

(04.12.1997. pandōks redaktsijs, mis tuļ joudō 31.12.1997.)

31.

Saeima nōtkōmōn um ūigiz kīeldō tapārtōks andimizōst:

- 1) iļ pārsōnd, kis tämmōn nemē rov jednikān ātō uskōnd mingiži faktidi agā tieutidi;
- 2) iļ pārsōnd, kīen ta, eņtš rov jednikā tīetōbidi täutōs, um uskōn mingiži faktidi agā tieutidi;
- 3) iļ ne faktōd ja tieutōd īž.

32.

Saeima nōtkōm äb vōi īž, äb ka mū pārsōn nim pāl sōdō vald kādst tēlimiži ja kontsesijidi. Sīe paragraf vōlmizt āt pandōb ka ministōrdōn, laz kil ne äb vōlkst Saeima nōtkōmōd.

33.

Saeima nōtkōmōd sōbōd palkō vald vaitmišt.

34.

Iļ Saeima ja komisijd istāmizt referērimizt, až ne āt tuodlizt, äb vōi mitīdtō vastūks jūr vōttō. Iļ Saeima ja komisijd sallizt istāmizt vōib tieutidi andō set Saeima agā komisij prezidij lubā pierrō.

III jag. Vald prezent

35.

Vald Prezident vēltōb Saeima nēla āigast pāl.

(04.12.1997. pandōks redaktsijs, mis tuļ joudō 31.12.1997.)

36.

Vald Prezident vēltōb salliztiz īeltōs äb veitim äbku 51 Saeima nōtkōm īel jemmitōks.

37.

Vald Prezidentōks vōib vēltō täužōigiz Lețmō kuodānikkō, kis um sōnd nēlakimdō āigastō vanāks. Vald Prezidentōks äb vōi vēltō kuodānikkō, kis um setmiņ valdōd kuodānikā.

(04.12.1997. pandōks redaktsijs, mis tuļ joudō 31.12.1997.)

38.

Vald Prezident amātō äb vōi piddō īdskubs mū amātōks. Až Vald Prezidentōks vēltōd pārsōn um Saeima nōtkōm, tämmōn um panmōst alā Saeima nōtkōm täužvaldō.

39.

Ikš ja se īž pārsōn äb vōi vōlda Vald Prezident jemīn äbku kōdōks āigastō kōrda pierāst.

(04.12.1997. pandōks redaktsijs, mis tuļ joudō 31.12.1997.)

40.

Vald Prezident, vōttōs eņtšōn amāt tīetōbidi, Saeima istāmizōn āndab seļliz pivāliz tapārtōks: "Ma vōnōb, ku amā min tīe sōb pivāstōd Lețmō rov jōvāmōks. Ma tīeb ammō, mis līb min joudsō, laz praṭtō Lețmō vald ja sīe jelānikād jōvāmtō. Ma pidāb pivāks ja vōidab Lețmō Pūojpandōks ja vald pandōkst jūr. Amād vastō ma līb öigi ja eņtš tīetōbidi ma tātab amā parīmiz mūoštamiz pierrō."

(03.05.2007. pandōks redaktsijs, mis tuļ joudō 31.05.2007.)

41.

Vald Prezident reprezentierōb valdō rovdvaidlistiz, nimtōb Lețmō ja vōtāb vastō munt valdōd diplomātliži jednikīdi. Ta tātab Saeima loptāntimiži iļ rovdvaidlizt lieppimizt ratifitsierimizt.

42.

Vald Prezident um vald suodāvāg kuordimi jūodiji. Suodā āigaks ta nimtōb kuordimizt pēlinikkō.

43.

Vald Prezident Saeima loptāntimiz pierrō tieutōb suoddō.

44.

Vald Prezidentōn āt ūigizt astō vajāgliži militārliz kaitsimiz samīdi, až mūnda mū vald um tieutōn Lețmōn suoddō agā grumānikā akūb pālō Lețmō rubižōdōn. Sīekōks Vald Prezident ildīn kutsūb kubbō Saeimō, kis loptāntōb iļ suodā tieutimiz ja irgimiz.

45.

Vald Prezidentōn āt ūigizt alāstō kurķrotējiži, iļ kien kūođ loptāntimi um tund pandōksiz joudō. Nānt ūigizt kōlbatimiz sūrītō ja kōrdō sādōb ižki pandōks. Amnestijō āndab Saeima.

(04.12.1997. pandōks redaktsijs, mis tuļ joudō 31.12.1997.)

46.

Vald Prezidentōn āt ūigizt kutsō kubbō ja jūodō ižkizkōrdaliži Ministōrd kabinet istāmiži, pands paikōl nānt tīekōrdō.

47.

Vald Prezidentōn um pandōkst irgtimiz ūigiz.

48.

Vald Prezidentōn um ūigiz irgtō Saeima vāldiž laskimiz. Sīe pierrō um tiemōst rovīeltimiz. Až rovīeltimizōs jemīn äbku pūol īeltijižist ātō Saeima vāldiž laskimiz pūolst, um arrōmōst, ku

Saeima um vāldiž lasktōd ja um tieutōmōst ūdi vēltimiži, mingiztōn um suggōmōst äb obbōm äbku kakš kūdō pierrō Saeima vāldiž laskimizt.

49.

Až Saeima um vāldiž lasktōd agā tāgiž kutstōd, Saeima nōtkōmōd tāužvāldad īebōd sīegid joudsō ūd vēltōb Saeima kubbōtulmiz sōnō, bet seņtš vōnd Saeima vōib tūlda kubbō istāmizt pāl set siz, až Vald Prezident tānda kutsūb. Sellizt Saeima istāmizt tīekōrdō sādōb Vald Prezident. Äb jedmōl äbku ikš kū ja äb obbōm äbku kakš kūdō pierrō Saeima tāgižkutsimizt um suggōmōst ūd vēltimiztōn.

(08.04.2009. pandōks redaktsijs, mis tuļ joudō 02.11.2010.)

50.

Až rovīeltimizōs jemīn äbku pūol īelšti um Saeima vāldiž laskimiz vastō, siz um arrōmōst, ku Vald Prezident um vāldiž lasktōd, ja Saeima vēltōb ūd Vald Prezident vāldiž lasktōd Prezident pālō īend tāužvālda āiga pāl.

51.

Äb veitim äbku pūol amād Saeima nōtkōmišt jeddōpanmiz pierrō Saeima salliz istāmiz āigal amā veitō kōd kuolmōzjag amād Saeima nōtkōmōd īeld jemmitōks vōib loptāntō Vald Prezident vāldiž laskō. Sellizt loptāntimiz pierrō Saeima ildīn vēltōb ūd Vald Prezident.

52.

Až Vald Prezident kīeldōb amātōst, kūolōb agā tānda kutsōbōd tāgiž jedmōl täm amāt āiga loppimiz, Vald Prezident kūožō tātab Saeima eđđimiez, kuņtš Saeima vēltōb ūd Vald Prezident. Nei iž Saeima eđđimiez tātab Vald Prezident kūožō, až perri um ullōpūol vald rubižidi agā mū vītō äb vōi enītš amātō tāutō.

53.

Vald Prezident äb kānda polītliz vastūks iļ eņtš tīemizt. Amād Vald Prezident käskūdōn um vōlmōst īnō alākēratōd ministōrd prezident agā vastātijiz ministōr pūolst, kis sīekōks vōtābōd eņtšon amā vastūks iļ nānt käskūd, nēlakimdō kōdōksmōs ja vīdkimdō kūdōs paragrafs nägtōd suggimiži ulzō klōkšōs.

54.

Vald Prezidentō vōib kutsō krimināliz vastūks jūr, až sīekōks um īds nōvs Saeima äb veitim äbku kōd kuolmōzjag īeld jemmitōks.

IV jag.

Ministōrd kabinet

55.

Ministōrd kabinet um ministōrd prezident ja täm kutstōd ministōrd.

56.

Ministōrd kabinetō panāb kubbō pārsōn, kīenta sīeks kutsūb Vald Prezident.

57.

Ministrījd luggō ja nānt tīle sūritō, nei īz ka vald eitōkst eņtšvailiži lebbōkēmiži sādōb pandōks.

58.

Ministōrd kabinet prāttīmiz alā ātō vald vōliksimizeitōkst.

59.

Ministōrd prezidentōn ja ministōrdōn um nānt amāt tātimizōks vajāg Saeima ustātimizt ja ne vastātōbōd eņtš tīestō Saeima jeds. Až Saeima kītōb äbustātimiz ministōrd prezidentōn, sis tāgiž um astāmōst amā kabinetōn. Až äbustātimi um kītōd īzkiz ministrōn, siz sīen um astāmōst tāgiž ja täm azmōl ministōrd prezidentōn um kutsōmōst mū pārsōn.

60.

Ministōrd kabinet istāmiži jūodōb ministōrd prezident ja täm jarāvōlmiz äigal se ministōr, kīen ta um sīeks andōn tāužvaldō.

61.

Ministōrd kabinet arrōb ämđi īzkizt ministrijd tīedōd pandōkst projektidi ja kizzimiži, mis ät sidtōd setmiņ ministrijd tīekōks, nei īz ka īzkizt kabinet nōtkōmōd nustōd vald politik kizzimiži.

62.

Až valdō ädāgtōb ulli grumānikā agā valds agā sīe jags um nūzōn agā ädātōb nūzō sižāli äbarm, mis ädāgtōb paldīnīz vald sällōmtō, Ministōrd kabinetōn ät oīgizt tieutō īzkiz kōrdō,

andōs tieudō il sīe kōdkimdō nēla stuñd āigal Saeima prezidijōn, kien sejjizt ministōrd kabinet loptāntimizt um kūođōn nustāmōst jeddō Saeiman.

63.

Ministōrdōn, až ne ka äb ūotō Saeima nōtkōmōd, ja ministōrd tāužvaldō sōnd vastātijizt vald amātpärsōndōn um ōigiz jaggō vōttō Saeima ja sīe komisijd istāmižist ja andō sizzōl täutōntōkši ja parāntamiži pandōkstprojektōd jūr.

**V jag.
Pandōkstāndami**

64.

Pandōkstāndamiz ōigizt ät Saeiman, nei iž ka rovvōn sīes Pūojpandōksōs sādōd kōrda ja sūrit pierāst.

65.

Pandōkstprojektidi Saeiman vōib andō sizzōl Vald Prezident, ministōrd kabinet, Saeima komisijd, mittō almōl vīž deputātō, nei iž ka sīes Pūojpandōksōs sādōd suggimižis ja kōrda pierāst ikš kimmōzjag vēltijižist.

66.

Saeima jegā āigast jedmōl kuodāndimizāigast īrgandōkst loptāntōb il vald sizzōltulmizt ja kulūd budžet, mingiz projekt sīen āndab ministōrd kabinet. Až Saeima vōtāb vastō loptāntimiz, mis um sidtōd budžets jeddōnāmōt kulūdōks, um loptāntimizōs nāmōst jeddō ka vaitmidi, missōks nēdi kulīdi kattō. Budžet āigast loppimiz pierrō ministōrd kabinetōn um āndamōst Saeiman vizāstimiz pierāst ar̄rimiz il budžet tātimiz.

67.

Saeima loptāntōb il vald suodāvāg sūrit arm āigal.

68.

Amād rovdvaidlizt lieppimizt pierāst, mis sādōbōd pandōkstāndamiz vīšō loptāntōb kizzimiži, um vajāg Saeima vizāstimizt. Il rovdvaidlizt lieppimizt kubbō lieppōs, Leťmō demokrātij vizāntimiz pierāst rovdvaidlizt institūtsijdōn vōib andō id jag vald institūtsijd kompetentsōst. Rovdvaidliži lieppimiži, missōks rovdvaidlizt institūtsijdōn sōb andtōd jag vald institūtsijd kompetentsōst, Saeima vōib vizāstō kubbōtulmižis, missōst vōtāb jaggō amā veitim kakš kuolmōzjaggō Saeima nōtkōmišt, ja vizāstimiz pierāst um vajāg

kōd kuolmōzjag pāikal vōllijid deputātōd īeld jemmitō. Il Leṭmō jaggōvōtāmiz Eirōp Īst um loptāntōmōst rōvīeltimizōks, mis panāb jeddō Saeima. Až siedā kizūb amā veitō pūol Saeima nōtkōmišt, il tādzist mōitiztimizt vōlmižis, mis āt sidtōd Leṭmō jaggōvōtāmizōks Eirōp Īst, um loptāntōmōst rovīeltimizōks.

(08.05.2003. pandōks redaktsijs, mis tuļ joudō 05.06.2003.)

69.

Vald Prezident tieutōb Saeimas vastō vōttōd pandōkši äb jedmōl äbku kimdōs pāvas ja äb obbōm äbku kōdkimdō ežmizōs pāvas pierrō nänt vastōvōtāmizt. Pandōks tulāb joudō nēlatuoistōn pāva äigal pierrō tieutimizt, až pandōksos äb ūo pandōd mū termin.

(23.09.2004. pandōks redaktsijs, mis tuļ joudō 21.10.2004.)

70.

Vald Prezident tieutōb vastō vōttōd pandōkši selliz kōrda pierrō: "Saeima (s.u. rovz) um vastō vōttōn ja Vald Prezident tieutōb selliz pandōks: (pandōks tekst.)"

71.

Kim pāva äigal pierrō pandōks vastō vōtāmizt Saeimas Vald Prezident pūojtōd kēras Saeima edīzmien vōib nōvtō pandōks tuoizkōrdaliz lebvantlimiz. Až Saeima äb tē pandōks mōitizōks, Vald Prezident äb vōi tūoiztakōrd vastō rōkāndō.

(23.09.2004. pandōks redaktsijs, mis tuļ joudō 21.10.2004.)

72.

Vald Prezidentōn āt ōigizt pandōks publisērimiz piddō vizās kakš kūdō. Tämmōn um pidāmōst pandōks publisērimiz vizās, až siedā kizūb äb veitim äbku ikš kuolmōzjag Saeima nōtkōmišt. Nēdi ōigiži Vald Prezident agā ikš kuolmōzjag Saeima nōtkōmišt vōibōd kōlbatō kim pāva äigal pandōks vastōvōtāmiz irgst Saeimas. Selliz kōrda pierrō vizzō pidtōd pandōks um āndamōst rovīeltimizōn, až siedā kizūb äb veitim

äbku ikš kuolmōzjag vēltijižist. Až jedmōl nimtōd kōd kū äigal selli kizzimi äb tul, um sīe äiga pierrō pandōkst publisērōmōst. Rovīeltimi sīegid äb sug, až Saeima īeltōb il sīe pandōks tūoiztakōrd ja až sīe vastōvōtāmiz pūolst ät äb veitim äbku kuolm nellōzjaggō ämsti deputātišt.

(23.09.2004. pandōks redaktsijs, mis tuļ joudō 21.10.2004.)

73.

Rovīeltimizōn äb vōi andō budžetō ja pandōkši il täpiñtōkst, maksūd, toļid, rōdariek tarifōd, suodādienast, suodā tieutimiz ja irgimiz, arm lieppimiz, ižkiz vōlmiz tieutimiz ja sīe loptāmiz, mobilizierimiz ja demobilizierimiz, nei iž ka lieppimiži ulliztmōdkōks.

74.

Saeimas vastō vōttōd ja seiskimdō tuoiz paragraf kōrda pierrō vizzō pidtōd pandōks um kōtōn joudō rovīeltimizōs, až īeltijizt lug um amā veitō pūol perrižist Saeima vēltimižist jaggō vōttōnd vēltijizt lugst ja až sūrimi jag um īeltōn pandōks tāgižvōtāmiz pūolst.

(21.03.1933. pandōks redaktsijs)

75.

Až Saeima amā veitō kōd kuolmōzjag īeld jemmitōks loptāntōb il pandōks pakāndiz vastōvōtāmiz, siz Vald Prezident äb vōi nōvtō selliz pandōks tuoizkōrdalizt lebbōvantlimizt, siedā äb vōi andō rovīeltimizōn ja siedā um tieutōmōst amā obbō kuolmōndōs pāvas pierrō siedā, ku Prezident um vastō vōttōd pandōks sōnd käddō.

76.

Püojpandōkst Saeima vōib mōitiztō kubbōtulmižis, missōst vōtāb jaggō amā veitō kakš kuolmōzjaggō Saeima nōtkōmišt. Mōitiztimiži vōtābōd vastō kuolms luggimižis äb veitim äbku kōd kuolmōzjag pāikal vōllijizt deputātōd īeld jemmitōks.

77.

Až Saeima um mōititztōn Pūojpandōks ežmizt, tūoizta, kuolmōndt, neļlōndt, kūdōzt agā seiskimdō seismōzt paragrafō, siz selliži mōititzimiži, las ne sōkstō pandōks joudō, um vizāstōmōst rovīeltimizōs.

(15.10.1998. pandōks redaktsijs, mis tuļ joudō 06.11.1998.)

78.

Äb veitim äb ku id kimmōzjaggōn vēltijižist um ōigiz andō Vald Prezidentōn täudlistiz valmōz Pūojpandōks mōititztimizt projektō agā pandōks projektō, mis Prezident āndab Saeiman.

Až Saeima äb vōtā sīe vastō ilmō mōititzimiži sižālizōs, siz siedā um āndamōst rovīeltimizōn.

79.

Rovīeltimizōn andtōd Pūojpandōks mōititzimi um vastō vōttōd, až sīeks um īds nōvs amā veitō pūol ämšti īelōigližist.

Rovīeltimizōn andtōd pandōksprojekt, loptāntimi iļ Lețmō jaggō vōtāmiz Eirōp Īst agā iļ tādzizt mōitōkst sīe jaggōvōtāmiz vōlmižis um vastō vōttōd, až īeltijizt lug um amā veitō pūol perrižist Saeima vēltimižist jaggō vōttōnd vēltijizt lugst, ja až sūrimi jag um īeltōn pandōksprojekt vastōvōtāmiz, Lețmō jaggōvōtāmiz Eirōp Īst agā tādzizt mōitōkst sīe jaggōvōtāmiz vōlmižis pūolst.

(08.05.2003. pandōks redaktsijs, mis tuļ joudō 05.06.2003.)

80.

Rovīeltimizōst vōibōd jaggō vōttō amād Lețmō kuodānikād, kien āt īeltimizōigizt Saeima vēltimižis.

81.

(Ulzō klōkštōd 03.05.2007. pandōksoks, mis tuļ joudō 31.05.2007.)

VI jag.

Kūod

82.

Kūodō Lețmōl kāndabōd rajōn (jālgab) kūodōd, immōrgoučkūodōd ja Kuordimi kūod, bet suodā agā īzkiz vōlmiz kōrdōl – ka suodākūodōd.

(15.10.1998. pandōks redaktsijs, mis tuļ joudō 06.11.1998.)

83.

Kūođkāndajizt ātō īzpīlijizt ja āt set pandōks alā.

84.

Kūođkāndajiži vizāstōb Saeima, ja nēdi äb vōi tāgiž kutsō. Kūođkāndajiz sōb tām tōmiz vastō kutsō amātōst tāgiž Saeima set pandōksōs sādōd suggimižis kūođkāndajizt distsiplināriz kolēgij loptāntimiz pierrō agā kūod loptāntimiz pierrō kriminālažās. Pandōks vōib sādō vannitō, missōst kūođkāndajiztōn um jetāmōst eņš amātō.

(04.12.1997. pandōks redaktsijs, mis tuļ joudō 31.12.1997.)

85.

Lețmōl um Pūojpandōkskūod, mis pandōksōs sādōd kompetents rōmiš vaņtlōb lebbō kūođaždi iļ pandōks vastātimiz Pūojpandōksōn ja nei īž ka mūdi pandōksōks sīe kompetentsō andtōd kūođaždi. Pūojpandōkskūodōn um ōigiz tieutō pandōkši ja mūdi aktidi agā nānt jagīdi, mis āt kōtōnd joudō.

Pūojpandōkskūod kūođkāndajiži pandōksōs sādōd āiga pāl vizāstōb Saeima, sallistiz īeltōs äb veitim äbku 51 Saeima nōtkōm īel jemmitōks.

(05.06.1996. pandōks redaktsijs, mis tuļ joudō 26.06.1996.)

86.

Kūodō vōibōd kandō set ne orgānd, missōn selliži ōigiži āndab pandōks, ja set pandōksōs vizāstōd kōrda pierrō. Suodākūodōd jelābōd tīedō īzkiz pandōks pierrō.

VII jag.
Vald kontrōl

87.

Vald kontrōl um ižpīlīji kolegiāli eitōks.

88.

Vald kontrolēridi nimtōb ja vizāstōb amātō sejjiz iž kōrda pierāst neku kūoļkāndajiži, bet set tieutōb termin pāl; sīe āigal nēdi vōib amātōst tāgiž kutsō set kūoļ loptāntimiz pierrō. Vald kontrōl sällōmt ja kompetentsō sādōb ižki pandōks.

VIII jag.
Rištīng pūojōigizt

(Jag 15.10.1998. pandōks redaktsijs, mis tuļ joudō 06.11.1998.)

89.

Vald tapārtōb ja kāitsōb rištīng pūojōigiži sīe Pūojpandōks, pandōkst ja Leťmōn sidtōb rovdvaidlizt lieppimizt pierrō.

90.

Jegāidōn āt ūigizt tieudō eņtš ūigizi.

91.

Amād rovst Leťmōl ātō idlimizt pandōks ja kūoļ jeds. Rištīng ūigizt sōbōd jellō vīdōd ilmō mingizt diskriminātsijtō.

92.

Jegāikš vōib kaitsō eņtš ūigizi ja pandōkspierriži interessidi ūiglizōs kūoļs. Jegāidtō um pidāmōst ilmō sīdō, kuņšt tām sī um pandōks pierrō vizāks tiedōd. Pūojtōmōt ūigizt rikkimiz kōrdōl jegāidōn āt vastātijiz vastōtīemiz sōmiz ūigizt. Jegāidōn āt ūigizt sōdō advokāt abbō.

93.

Jegāid jelāmiz ūigizi kāitsōb pandōks.

94.

Jegāidōn āt vabām ja pārsōn äbpūtimiz ūigizt. Mitid kādst äb vōi jarā vōttō agā suorāntō vabāmtō mōitiz äbku set pandōks pierrō.

95.

Vald kāitsōb rištīng ovvō. Pīņimi, mōiti vizāsidāmli agā ovvō alāntiji tīemi mū rištīng vastō um kīeltōd. Mitidōn äb tūod pānda alāstōmōt agā rištīng ovvō alāntijiz sunđō.

96.

Jegāidōn āt privātiz jelāmiz, kuod ja korespondents äbpūtimiz ūigizt.

97.

Jegāidōn, kis pandōkst pierrō jelāb Lețmō teritōrijs, āt ūigizt vabāld immōr kādō ja vótšo eņtšon jelāmizkūož.

98.

Jegāidōn āt ūigizt Lețmōlēd vabāld ulzō broutšo. Jegāikš, kien um Lețmō paš, ullōpūol Lețmōdō um vald kāitsimiz alā, ja tämmōn āt ūigizt vabāld tūlda tāgiž Lețmōlō. Lețmō kuodānikkō äb vōi ulzō andō ulliztmōdōn, set ku Saeima vizāstōd rovdvaidlizt lieppimižis sādōd suggimižis, až ulzōāndamizōks äb sōtō riktōd Pūojpandōksōs sādōd rištīng pūojigizt.

(23.09.2004. pandōks redaktsijs, mis tuļ joudō 21.10.2004.)

99.

Jegāidōn āt mōtkōd, mīel ja usk vabām ūigizt. Pivākuodā um valdōst jarā lagtōd.

100.

Jegāidōn āt sōnā vabām ūigizt, mis sizāl āt ka ūigizt vabāld sōdō, piddō ja lagtō tieutidi, tieutō enťš arrimiži. Tsenzūr um kīeldōd.

101.

Jegāid Lețmō kuodānikān āt ūigizt pandōksōs sādōd vītsō jaggō vōttō vald ja eņtšvōlikštōkst tīestō, nei īž ka tātō vald dīenastō. Eņtšvōlikštōkši vēltōbōd täudōigizt Lețmō kuodānikād ja Eirōp Īt kuodānikād, kis pīldzist jelābōd Lețmōl. Jegāid Eirōp Īt kuodānikān, kis pīldzist jelāb Lețmōl, āt ūigizt pandōksōs sādōd vītsō jaggō vōttō eņtšvōlikštōkst tīestō. Eņtšvōlikštōkst tīekēl um lețkēl.

(23.09.2004. pandōks redaktsijs, mis tuļ joudō 21.10.2004.)

102.

Jegāidōn āt ūigizt tūlda kubbō ja lūodō sełtšidi, polītliži partijidi ja mūdi kubgōndliži organizātsijidi.

103.

Vald kāitsōb jedmōl tieutōd armmēlizt kubbōtulmizt ja kēmizt, nei īž ka piketōd vabāmtō.

104.

Jegāidōn āt ūigizt pandōksōs sādōd vītsō kīerō vald ja eņtšvōlikštōks eitōkst pūolō nōvtimiztōks ja sōdō vastūkst sižāliz pierrō. Jegāidōn āt ūigizt sōdō vastūkst lețkīelkōks.

(30.04.2002. pandōks redaktsijs, mis tuļ joudō 24.05.2002.)

105.

Jegāidōn āt ūigizt eņtšom pāl. Eņtšomtō äb tūod kōlbatō kubgōn interessađōn vastō. Eņtšom ūigiži vōib suorāntō set pandōks pierrō. Eņtšom suņdvīti jarāvōtāmi kubgōn vajāgōm pierāst um lasktōd set īžkižis suggimižis īžkiz pandōks alīzt pāl ūigliz maks vastō.

106.

Jegāidōn āt ūigizt sōdō vabālt ulzō vōtšōd tīedō ja tīekūožō, mis vastātōb tām vōimizt ja kvalifikātsijōn. Suņdtīe um kīeldōd. Suņdtīeks äb ūo pidāmōst jaggō vōtāmizt katastrōfōd ja nānt tulmizt likvidierimizōst ja tīe tiemizt kūod loptāntōks pierrō.

107.

Jegāid tīelizōn āt ūigizt sōdō tīedōd tīen vāstātijiz maksō, mis äb ūo veitim äbku vald sādōd minimum, nei īž ka ūigizt jegānādīlizt novdōbpāvad ja jegāāigastliz makstōd novdōbāiga pāl.

108.

Tīetējīztōn āt ītīz lieppimiz ūigizt, nei īž ka ūigizt streikō. Vald kāitsōb amātītōd vabāmtō.

109.

Jegāidōn āt ūigizt sotsiāliz višīntimiz pāl vanšipāuvši, tīe äbsōitamiz ja ilmō tīedō īemiz kōrdōl, ja mūši pandōksōs sādōd suggimižis.

110.

Vald kāitsōb ja tigūb abjelāmiz – īt mīe ja naiz vailō, aimō, vanīmiz ja laps ūigizi. Vald īzkist äbtōb saņtlapstōn, lapstōn, kis ātō īenōd ilmō vanbīzт ūoltō agā āt kāndatōn vägvāldast.

(15.12.2005. pandōks redaktsijs, mis tuļ joudō 17.01.2006.)

111.

Vald kāitsōb rovst tīeritō ja višīntōb jegāidōn ařstab minimumō.

112.

Jegāidōn um opātōks sōmiz ūigiz. Vald višīntōb vōimizt ilmō maksō sōdō pūojopātōkst ja sidāmizopātōkst. Pūojopātōks um obligāti.

113.

Vald tapārtōb tieud, kuņšt ja mūvītīz lūomiz vabāmtō, nei īž kāitsōb autōrōigiži ja patentōigiži.

114.

Pārsōnōdōn, kis āt minoritātovšti, um ūigiz vōidō ja kazāntō eņtš kīeldō, rov ja kultūr īžkitō.

115.

Vald kāitsōb jegāid ūigizi jellō jōvāmēļizōs immōrgoučs, tarmōs tieutō il immōrgouč azūm ja ūolikšōs il sīe vōidamiz ja parāntimiz.

116.

Pārsōn ūigizi, mis āt sādōd Pūojpandōks īdōksimdō kūdōs, īdōkskimdō seismōs, īdōkskimdō kōdōksmōs, saddōs, sadā tuoizōs, sadā kuolmōndōs, sadā kūdōs ja sadā kōdōksmōs paragrafs, vōib suorāntō pandōksōs sādōd suggimižis munt rovst ūigizt, demokrātliz vald sāllōm, kubgōn julglit, jōvāvōlmiz ja eļd kaitsimiz pierāst. Sīes paragrafs nimtōd sādōkst alīzt pāl vōib suorāntō ka usklizt arrimizt tieutimizt.

J. Čakste,

Pūojpandōkskub prezent

R. Ivanovs,

Pūojpandōkskub siktār

(Aktuāli redaktsij 2012. āigasts – 90 āigastō pierrō Pūojpandōks vastōvōtāmizt.)